33-EBVÂBU'L-ITIKÂF FÎ ASRI'L-EVÂHIR
1- Yüce Allah'in Su Kavlinden Dolayi I'tikâf Mescîdlerin Hepsinde Yapilabilir (Babi)
2- Hayizli Kadin I'tikâftaki Erkeginin Saçlarini Tarayabilir Babi
3- Bâb: I'tikâf Eden Kisi Zarurî Bir Ihtiyâç Için Olmak Müstesna, Kendi Evine Girmez
4- I'tikâf Eden Kisinin Yikanmasi Babi
5- Geceleyin I'tikâf Babi
6- Kadinlarin I'tikâf Etmeleri Babi
7- Mescidin Içine Çadirlar Kuruldugu Babi
8- Bâb: I'tikâf Etmekte Olan Kimse Ihtiyâçlarindan Dolayi Mescidin Kapisina Kadar Çikar Mi?
9- Peygamberin Ftikâfi Ve Peygamber (S) Ayin Yirminci Sabahinda Disari Çikti Babi
10- Istihâzali Kadinin Itikâfi Babi
11- Kocasi Itikâfta Iken Kadinin Kocasini Ziyaret Ftmfsi Rârî
12- Bâb: I'tikâf Etmekte Olan Kimse Kendini (Söz Ve Fiille) Müdâfaa Eder Mi?
13- Sabah Vaktinde I'tikâf Yerinden Çikan Kimse Babi
14- Sevval Ayinda I'tikâfin Beyâni Babi
15- Ptikâfa Girdigi Zaman Kendisine Oruç Tutmayi Sart Görmeyen Kimse Babi
16- Bâb: Câhiliyet'te I'tikâf Etmeyi Adayip, Sonra Islâm'a Girdigi Zaman (Adagini Yerine Getirmesi Gerekir Mi Yoksa Gerekmez Mi)?
17- Ramazândan Ortadaki On Günde I'tikâf Babi
18- I'tîkâf Etmeyi Irâde Eden, Sonra Da Kendisine (Yapmak Istedigi I'tîkâfi Terkedip) I'tikâftan Çikma Fikri Zahir Olan Kimsenin Durumunu Beyân Babi
19- Itikâftaki Insanin Yikatmak Için Basini (I'tikâf Yerinin Disinda Bulunan) Odaya Sokmasi Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

33-EBVÂBU'L-ITIKÂF FÎ ASRI'L-EVÂHIR

(Ramazânin Son On Gününde I'tikâf Bâblari) [1]

1- Yüce Allah'in Su Kavlinden Dolayi I'tikâf Mescîdlerin Hepsinde Yapilabilir (Babi) [2]

... Mescidlerde i'tikâf ta bulundugunuz zaman kadinlariniza (geceleri de) yaklasmayin. Bu hükümler Allah 'in sinirlaridir. Sakin o sinirlara yaklasmayin. Iste Allah âyetlerini böylece insanlara açiklar, tâ ki korunsunlar" (el-Bakara: 187) [3].

1-.....Abdullah ibn Umer (R): Rasûlullah (S) ramazândan son on gün içinde i'tikâf ederdi, demistir [4]
.

2-.....Peygamber'in esi Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) ramazândan son on günde i'tikâf

ederdi. O'nun bu âdeti tâ Yüce Allah O'nu vefat ettirinceye kadar devam etmistir. Sonra O'nun ardindan zevceleri i'tikâf etmislerdir [5].

3-.....Ebû Saîd el-Hudrî(R)'den (o, söyle demistir): Rasûiullah (S) ramazândan ortadaki on günde i'tikâf ederdi. Yine bir sene tâ ramazânin yirmibirinci gecesi oluncaya kadar i'tikâf etti. Bu gece O'nun, sabahinda i'tikâf yerinden çikacagi gecedir. O sabah Rasûlullah (S) bir konusma yapti da söyle buyurdu: "Kim benimle i'tikâf etmis ise, son on günde de i'tikâf etsin. Çünkü bu Kadir gecesi bana gösterilmisti. Sonra o gece bana unutturuldu. Hâlbuki ben ru'yâda kendimi o gecenin sabahinda bir su ve çamur içine secde ediyor gör-müsümdür. Siz o geceyi her tek sayili gece içinde arayin!"
O konusmanin yapildigi gecede gök bosandi. Mescid o zaman aris üzere (yânî çardak biçiminde olup tavansiz, gölgelik hâlinde) yapilmis idi. Bu sebeble mescid akti. Iste yirmibirinci gecenin saba-hindan çikarken benim iki gözüm Rasûlullah'i, alni üzerinde su ve .çamur izi oldugu hâlde görmüstür [6].

2- Hayizli Kadin I'tikâftaki Erkeginin Saçlarini Tarayabilir Babi

4-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) mescidde i'tikâf ederken basini bana dogru egip uzatirdi. Ben de hayizli oldugum hâlde O'nun basinin saçlarini tarayip ayirirdim [7].

3- Bâb: I'tikâf Eden Kisi Zarurî Bir Ihtiyâç Için Olmak Müstesna, Kendi Evine Girmez

5-.....Peygamber'in esi Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) mescidde i'tikâftaiken muhakkak basim benim hücreme sokardi da, ben de basinin saçlarim (yikayip) tarar idim. Yine Rasûlullah i'tikâf-. ta bulundugu zaman bir ihtiyâç için olmak müstesna, evine girmezdi [8].

4- I'tikâf Eden Kisinin Yikanmasi Babi

6-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) ben hayizli iken tenini tenime dokundurur idi. Ve yine kendisi mescidde i'tikâf etmekte ve ben de hayizli iken basini i'tikâf yerinden disari çikarirdi da ben O'nun basim yikar idim [9].

5- Geceleyin I'tikâf Babi

7- Bize Müsedded tahdîs edip söyle dedi: Bize Yahya ibn Saîd el-Kattân, Ubeydullah'tan tahdîs etti. O söyle demistir: Bana Nâfi', Ibn Umer'den haber verdi ki, Umer ibnu'l-Hattâb (R-Ci'râne'den) Peygamber(S)'e sorup söyle demistir:
— Ben Câhiliyet devrinde bir gece Mescidi Haram içinde i'tikâf edeyim diye adamistim (ne buyurursun)?

Peygamber:
— "Adagim îfâ et" buyurmustur[10].

6- Kadinlarin I'tikâf Etmeleri Babi

8-.....Âise (R) söyle demistir: Peygamber (S) ramazânin son on gününde i'tikâf ederdi. Ben kendisi için yünden bir çadir kurardim. Sabah namazini kildirir, sonra bu çadira girerdi. Bir defasinda Hafsa da bir çadir kurmak için Âise'den izin istedi. Âise de Hafsa* -ya izin verdi. O da bir çadir kurdu. Zeyneb bintu Cahs bunu görünce o da baska bir çadir kurdu. Peygamber sabaha girip de bu çadirlari görünce:
— "Bu çadirlar da nedir ki?" diye sordu.
Kendisine (bunlarin Hafsa ile Zeyneb'e âid çadirlar oldugu) haber verildi. Peygamber (S):
— "Onlar bunlari hayr ve tâat mi saniyorlar?" buyurdu. Ve o ramazân ayinda i'tikâfi terk etti de sonra, sevval ayindan on gün i'tikâf etti[11].

7- Mescidin Içine Çadirlar Kuruldugu Babi

9-.....Âise(R)'den (söyle demistir): Peygamber (S) ramazânin son onunda i'tikâf etmek istedi. Mescidde i'tikâf etmek istedigi yere döndügünde bir takim çadirlar kurulmus^oldugunu gördü. Bunlar Âi-se'nin çadiri, Hafsa'nin çadiri, Zeyneb'in çadiri idi. Peygamber (Bu çadirlar da nedir? diye sorup, kendi eslerine âid olduklarim ögrenince):
— "Onlar bu yaptiklarina hayir ve takva mi diyorlar?" buyurdu ve geriye döndü de o ramazân i'tikâf etmedi. Tâ sevvalin (ilk) onunda i'tikâf etti[12].

8- Bâb: I'tikâf Etmekte Olan Kimse Ihtiyâçlarindan Dolayi Mescidin Kapisina Kadar Çikar Mi?

10-..... ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Alî ibnu'l-Hüseyin - Zeynelâbidîn- haber verdi. Ona da Peygamberdin esi Safiyye haber vermistir. Peygamber ramazânin son onunda mescidindeki i'tikâf yerinde iken Safiyye O'nu ziyaret etmek üzere Rasûlullah'in yanina gelmis ve huzurunda bir saat konusmus. Sonra evine dönmek üzere ayaga kalkmis. Rasûlullah da Safiyye'yi evine geçirmek üzere onunla beraber kalkmis. Nihayet Ümmü Seleme'nin oda kapisi önündeki mescid kapisina ulastiginda Ensâr'dan iki kimse oradan geçmis ve Rasûlul-lah'a selâm vermislerdi. Peygamber onlara:
— "Yavas olun durun! Yanimdaki bu kadin esim Huyey kizi Safiyye'dir" buyurdu.
O iki Ensârî zât:
— Yâ Rasûlallah! Allah'i tesbîh ederiz, dediler ve bu is (Pey-gamber'in Safiyye'nin hüviyetini ta'yîne mecburiyet duymasi) kendilerine agir geldi.
Bunun üzerine Peygamber (S):
— "Sübhesiz seytân, insan vücûdunda kanin ulastigi yere ulasir (yâni kan deverani gibi deveran

eder). Ben sizin (temiz) gönüllerinize seytânin (kötü) bir sübhe atmasindan endîse ettim" buyurdu [13]
.

9- Peygamberin Ftikâfi Ve Peygamber (S) Ayin Yirminci Sabahinda Disari Çikti Babi [14]

11-.....Yahya ibnu Ebî Kesîr tahdîs edip söyle demistir: Ben Ebû Seleme ibnu Abdirrahmân'dan isittim, söyle dedi: Ben Ebû Sa-îd el-Hudrî(R)'ye sorup:
— Sen bizzat Rasûlullah'tan Kadir gecesini zikrederken isittin mi? dedim.
Ebû Saîd söyle dedi:
— Evet. Biz Rasûlullah'in beraberinde ramazânin ortasindaki on günü i'tikâfina girmistik.
Ebû Saîd dedi ki:
— Nihayet yirminci günün sabahi (i'tikâf yerinden) çiktik. Ebû Saîd dedi ki:
— Iste bu yirminci günün sabahinda Rasûlullah bizlere bir hutbe yapti da, bunda söyle buyurdu:
— "Kadir gecesi rüyamda bana gösterildi. Ve Kadir gecesi bana unutturuldu. Artik sizler onu ramazânin son onunda tek sayili gecelerde arayiniz. Çünkü ben (ru'yâmda kendimi) su ve çamur içinde secde eder gördüm. Kim Allah Elçisi'nin beraberinde i'tikâf ediyorsa simdi i'tikâf yerine dönsün!"
Bu hutbe üzerine insanlar tekrar mescide döndüler. Ve bizler gökte bir bulut parçasi görmüyorduk. Ebû Saîd dedi ki:
— Akabinde bir bulut parçasi geldi ve (yirmibirinci gece) yagmur yagdi. Sabah namazi ikaame edildi. Rasûlullah çamur ve su içine secde etti. Hattâ ben Rasûlullah'in burnunun ucunda ve alninda çamur gördüm [15].

10- Istihâzali Kadinin Itikâfi Babi

12-.....Âise(R) söyle demistir: Bir kerre Rasûlullah ile birlikte zevcelerinden istihâzali bir kadin i'tikâf etti. O kadin kirmiziligi ve sariligi görüp duruyor ve bâzan biz onun altina kanin akmasindan dolayi bir legen koyardik. Iste bu hâlinde o namaz kilardi [16].

11- Kocasi Itikâfta Iken Kadinin Kocasini Ziyaret Ftmfsi Rârî

13-.....Peygamber'in zevcesi Safiyye, Alîibnu'l-Hüseyin'e söyle haber vermistir. H ve keza Alî ibnu'l-Hüseyin söyle demistir: Peygamber (S) mescidde bulunuyordu. Yaninda kadinlari vardi. Kadinlar evlerine dogru yürüdüler. Peygamber Huyey kizi Safiyye'ye hitaben:
— "Acele etme de ben senin beraberinde biraz gideyim" buyurdu.
Safiyye'nin odasi Usâme'nin evinde idi. Akabinde Peygamber, Safiyye'nin beraberinde disari çikti. Bu sirada Ensâr'dan iki kisi kendisiyle karsilastilar ve Peygamber'e baktilar. Sonra ileri geçtiler. Peygamber onlara:
"Buraya geliniz. Bu kadin Huyey kizi Safiyye'dir" buyurdu Dnlar:

- Yâ Rasûlallah! Biz Allah'i tesbîh ederiz, dediler, lasûlullah:
— "Sübhesiz seytân, insanin bedeninde kanin aktigi yerde (veya kaniüi akisi gibi) akar. Ben sizlerin (temiz) gönüllerinize seytânin (kötü) bir Sübhe atmasindan endîse ettim" buyurdu [17].

12- Bâb: I'tikâf Etmekte Olan Kimse Kendini (Söz Ve Fiille) Müdâfaa Eder Mi?

14-.....Safiyye (R) Alî ibnu'l-Hüseyin'e söyle haber vermistir: H Bize Alî ibn Abdillah tahdîs edip söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Ben ez-Zuhrî'den isittim; o Alî ibnu'l-Hüseyin (Zeynelâbidîn)'den söyle haber veriyordu:
Safiyye (R), Peygamber i'tikâf yapmakta iken, Peygamber'in yanina geldi. Safiyye evine döndügü zaman, Peygamber de onun beraberinde bir süre yürüdü. Bu esnada O'nu Ensâr'dan bir kimse gördü. Peygamber (S) Ensârli zâti görünce, onu çagirdi da:
— "Buraya gel! O kadin Safiyye'dir -Sufyân bâzan: Bu kadin demistir.- Sübhesiz seytân Âdemoglu'nun bedeninde kanin akisinca. akar durur.." buyurdu.
Râvî Alî ibnu'l-Medînî dedi ki: Ben Sufyân'a: Safiyye Peygamber'e geceleyin mi gelmistir? diye sordum. Sufyân ibn Uyeyne: Baska degil, ancak geceleyindir, dedi [18].

13- Sabah Vaktinde I'tikâf Yerinden Çikan Kimse Babi [19]

15-..... Ebû Saîd (R) söyle demistir: Biz Rasûlullah ile beraber ayin ortasindaki on günde i'tikâf ettik. Nihayet yirminci günün sabahi olunca i'tikâf yerimizdeki esyalarimizi naklettik. Derken bize Rasûlullah gelip söyle buyurdu: "Her kim i'tikâf ettiyse yine i'tikâf yerine dönsün. Çünkü ben bu geceyi gördüm. Su hâlde kî, ben kendimi bir su ve çamur içinde secde ediyorum gördüm".
Rasûlullah i'tikâf yerine döndügü zaman gök hücuma geçmis hâldeydi. Biz yagmura tutulduk. Onu hakk ile Peygamber yapan Allah'a yemîn ediyorum ki, gökyüzü bu günün sonundan i'tibâren hücum etmistir. Mescid ise o zaman hurma dallarindan gölgelik biçiminde yapilmis bir çardak (yâni tavansiz) idi. Yeminle söylüyorum ki, ben Peygamberin burnu üzerinde ve burnunun ucundaki yumusak yeri üzerinde su ve çamur izini muhakkak görmüsümdür [20].

14- Sevval Ayinda I'tikâfin Beyâni Babi

16-.....Âise(R) söyle demistir: Rasûlullah (S) her ramazân ayinda i'tikâf eder idi. Sabah namazini kildirinca, içinde i'tikâf etmekte oldugu mekâna (yânî çadirina) girerdi. Râvî dedi ki: Bir defasinda Âise de mescidde i'tikâf etmek için Peygamber'den izin istedi. Peygamber Âise'ye izin verdi ve Âise için de bir çadir kuruldu. Hafsa, Âise'nin çadir kurdugunu isitince, o da bir çadir kurdu. Zeyneb de bunu isitince, o da baska bir çadir kurdu. Rasûlullah (S) sabah namazindan çiktigi zaman dört tane kubbe gördü. Ve:
— "Bunlar nedir?" diye sordu.
Kendisine o çadirlarin haberleri bildirildiginde:

— "Kadinlari bu ise sevkeden nedir?Birr m/(yânî hayir ve ibâdet mi)? Bu çadirlari, sökün, onlari bir daha görmeyeyim" buyurdu.
Bu emir üzerine bütün çadirlar bozulup söküldü. Kendisi artik o ramazân ayinda i'tikâf etmedi. Nihayet sevval ayinin son on günü içinde i'tikâf etti [21].

15- Ptikâfa Girdigi Zaman Kendisine Oruç Tutmayi Sart Görmeyen Kimse Babi

17-.....Umer ibnu'l-Hattâb (R) -Ci'râne'de Rasûlullah'a- söyle demistir:
— Yâ Rasûlallah! Ben Câhiliyet zamaninda Mescidi Harâm'da bir gece i'tikâf etmeyi adamistim (ne buyurursun)? diye sordugunda, Peygamber (S) ona hitaben:
— "Adadigim yerine getir!" buyurmus; bu emir üzerine Umer de bir gece i'tikâf etmistir [22].

16- Bâb: Câhiliyet'te I'tikâf Etmeyi Adayip, Sonra Islâm'a Girdigi Zaman (Adagini Yerine Getirmesi Gerekir Mi Yoksa Gerekmez Mi)?

18-.....Nâfi' ibn Umer(R)'den: Umer ibnu'l-Hattâb (R) Câhiliyye'de Mescidi Haram içinde i'tikâf etmeyi adamistir. Buhârî'-nin seyhi Ubeyd yâhud Buhârî dedi ki: Zannediyorum ki "Bir gece" demistir. Rasûlullah (S) Umer'e hitaben: "Adagim yerine getir" buyurdu [23].

17- Ramazândan Ortadaki On Günde I'tikâf Babi [24]

19-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Peygamber (S) her ramazânda on gün i'tikâf eder idi. Ruhunun kabz olundugu yilin ramazâninda ise yirmi gün i'tikâf etti [25].

18- I'tîkâf Etmeyi Irâde Eden, Sonra Da Kendisine (Yapmak Istedigi I'tîkâfi Terkedip) I'tikâftan Çikma Fikri Zahir Olan Kimsenin Durumunu Beyân Babi

20-.....Bize el-Evzâî haber verip söyle dedi: Bana Yahya ibn Saîd el-Ensârî tahdîs edip söyle dedi: Bana Abdurrahmân kizi Amre, Âise(R)'den söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) ramazânin son on gününde i'tikâf edecegim söyledi. Âise de i'tikâf etmek için izin istedi. Rasûlullah Âise'ye izin verdi. Hafsa da Âise'den (beraberinde i'tikâf etmesi için) kendisine izin vermesini istedi. Âise onun istegini yapti. Bunlari Cahs kizi Zeyneb görünce, o da mescidde bir çadir kurulmasini emretti. Onun için de baska bir çadir kuruldu. Rasûlullah sabah namazini kildirdigi zaman i'tikâf çadirina dönmek âdetinde idi. Bu dönüs sirasinda kurulmus olan çadirlari gördü ve:
— "Bunlar nedir ki?" diye sordu. Sahâbîler:
— Âise'nin, Hafsa'nin ve Zeyneb'in çadirlaridir, dediler. Rasûlullah:
— "Onlar bununla birr mi (yâni hâlis iyilik ve ibâdet mi) irâde ediyorlar? Ben bu ay i'tikâf etmiyorum" buyurdu ve i'tikâf etmeyi birakip döndü.

[26]

Nihayet ramazândan çikinca, sevvalden on gün i'tikâf etti .

19- Itikâftaki Insanin Yikatmak Için Basini (I'tikâf Yerinin Disinda Bulunan) Odaya Sokmasi Babi

2l-.....Ma'mer ibn Râsid, ez-Zuhrî'den; o da Urve'den; o da Âise'den haber verdi ki, Peygamber (S) mescidde i'tikâf ederken, Âise de kendi odasinda ve hayizli vaziyette iken, Peygamber basini Âise'-ye dogru uzatir, Âise de onu (yikayip) tarar idi [27].

---

[1] Bu, el-Câmi'u's-Sahîh'in el-Müstemlî nüshasinda gelen büyük basliktir. en-Nesefî ve îbn Asâkir nüshalarinda "Ebvâbu'l-Î'tikâf" yerine "Kitâbu'l-I'tikâf" basligi vardir

[2] el-Müstemlî, en-Nesefî ve Îbn Asâkir'den gelen nüshalarda büyük basliktan sonra "Bâbu'l-I'tikâf fî'1-Asri'l-Evâhiri..." diye birinci bâb baslamaktadir. îbn Ha-cer, Aynî ve Kastallânî'nin kendi serhlerine esas aldiklari nüshalarinda da büyük basliktan sonra bu bâb sözü mevcûddur

[3] el-Akf; Alikoymak ma'nâsina birinci ve ikinci bâbdan bir masdardir.
el-Ukûf; kuûd vezninde, bir nesneye müdâvemet üzere yönelmek, bir nesnenin çevresinde deveran eylemek ve bir mahalde bir adam nefsini habs ve tev-kîf edip eylenmek ma'nâsinadir ei-I'tikâf; bir yerde kendini habs eylemekle eylenip kalmak ma'nâsinadir (Kaamûs Ter.).
i'tikâf, lügat yönünden makbul olsun veya olmasin, bir yerde ve birsey üzerinde kendini hapsedip Hurmak ma'nâsinadir. Ibrâhîm Peygamber'in babasina ve kavmine hitaben:"öjtn* i*J ^î j&\ jjuâi «i* ^ <îJ*j *±^ jû *i = O zaman o, babasina ve kavmine: Sizin kendilerine ibâdette isrâr edip durdugunuz bu heykeller nedir ki?" (el-Enbiyâ: 52)demesi makbul ve mesru' olmayan nevi'dir. Dîn istilahinda i'tikâf, Allah'in rizâsina yaklasmak için husûsî bir sifatla mescidde ikaamet eylemektir. Bu i'tikâf yalniz Muhammed Ümmeti'ne mahsûs bir ibâdet olmayip, diger ümmetlerde de vardir: " 'jz \$, jî j-çi^-Ü '^y\ J\ ^-Vi ajiiii^rjiij 'jtg&î ^$&=Ibrâhîm ile Ismail'e de: Evimi tavaf edenler, ibâdet kasdiyle orada kalanlar, rükû' ve sucûd eyleyenler için titizlikte temizleyin diye kuvvetli emir vermistik" {el-Bakara: 125) âyeti geregince Ibrâhîm ve Ismâîl Peygamberler zamanindan tesri' buyurularak devam edegelmis kadîm bir sünnettir. Bununla kisi diger dünyâ islerinden kendisini çeker, bütün vaktini Allah'a ibâdet, ilim, tefekkür ve tezekküre tahsis eyler, ruhî ve derûnî bir arinmaya ve yükselise hazirlanir.

[4] Buhârî'nin "Mescidlerin hepsinde" diye umûmîlestirip, delîl olarak da âyeti getirmesi, I'tikâfi sirf Mekke, Medine ve Kudüs mescidlerine tahsîs etmek isteyenleri redd içindir. Bununla i'tikâfi, cumua kilman mescidlere tahsîs eden Mâlikîler ile Hanbelîler'in görüsleri de reddediliyor.

[5] Birinci ve ikinci hadîslerin basliga delîllikleri meydandadir

[6] Bu hadîs, az lâfiz ve sened degisikligi ile bundan önceki kItâbda da geçmisti. Hadîsin buradaki bâb basligina delîlligi meydandadir. Ebû Saîd'in son sözleri Peygamber'in gördügünü haber verdigi ru'yâsmin gerçeklestigini ve tasdikini ifâde etmektedir.
Metîndeki Aris lâfzi hakkinda su bilgi verilmistir:
el-Arîs, emîr vezninde, bu dahî gölgelik için yapilan evcegize ve çardak ve mehtâbiyye roakûlesine denir... ve agaçtan ve sumâm dedikleri otluktan çatip kulübe ve'salâç gibi edip içinde gölgelenirler; cem'i Urs gelir (Kaamûs Ter.).

[7] Peygamber'in kadinlarinin herbirine mahsûs olan hücrelerin kapilari mescide açilirdi. Bu ta'rîfe göre Rasûlullah, Âise'nin hücresine bitisik bir halvet yerinde i'tikâf etmis oluyor

[8] Metindeki hacet lâfzini Zuhri, büyük, küçük abdest bozmak gibi diye tefsir etmistir. Böyle beserî bir zaruretin müstesna oldugunda âlimler ittifak etmislerdir. Hasta ziyareti, cumua ve cenazede hâzir bulunmak, i'tikâflmin ilim meclisinde hâzir bulunmasi gibi hususlarin cevazinda görüs ayriliklari vardir.

[9] Metindeki mübaseret, lügatçe tenini tenine dokundurmak ma'nâsina ise de örfte cinsî yaklasma ma'nâsini da sâmil olur. Lâkin bu lâfzi burada cinsî yaklasma manâsina almaya imkân yoktur. Çünkü hayizliyla cinsî münâsebet ittifakla haramdir; büyük günâhtir.
Hadîsin ikinci fikrasinin bâb basligina hüccetligi meydandadir

[10] Nezr Kitâbi'ndaki rivayette açikça belirtildigi üzere bu suâl, Huneyn harbinden dönülüp Ci'râne'ye gelindigi zaman sorulmustur. Peygamber'in bu emri vucûb için degil, nedb içindir denilmistir. Bu hadîsle oruçsuz i'tikâfin cevazina istidlal edilmistir. Çünkü gece oruç için zarf degildir. Eger oruç sart olaydi elbette Peygamber orucu emrederdi, denilmistir. Fakat Müslim'deki rivayette "gece" yerine "gün" ta'bîriyle gelmistir. Ibn Hibbân ve digerleri bu iki rivayet arasini söyle cem' etmislerdir: Umer bir gün ve bir gece i'tikâf etmeyi adamistir. Mutlak olarak geceyi söyleyen gününü, günü söyleyen gecesini de murâd etmistir.. (Kastallânî).

[11] Hadîsin basliga delîlligi Âise'nin, Hafsa'nin ve Zeyneb'in Rasülullah'in mescidine i'tikâf için çadir kurmalaridir.
Bu hadîsten, Peygamber'in sabah namazindan sonra I'tikâf yerine girdigi, i'tikâf için mescidin sart oldugu, kadinlar Için mescidde degil, evlerinde i'tikâf etmelerinin mesrulugu, dînî bir maslahat üzerine efdaPm terkinin caiz oldugu hükümleri alinmistir.

[12] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir. Bu, önce geçen hadîsin baska bir tarîkten daha kisa bir rivayetidir.
Peygamber, kadinlarin bu hareketlerini men' edip, kendisi de o yil i'tikâf etmemekle çok yerinde bir is yapmistir. Yoksa i'tikâf farz gibi telâkki edilir ve ümmete agir bir vazife yüklenmis olurdu. Böylece herkese degil, bâzi kimselere kifâye bir sünnet oldugu ögretilmistir.

[13] Hadîsin basliga delîlligi "Peygamber, Safiyye'yi evine geçirmek üzere onunla beraber mescidin kapisina kadar çikti" sözündedir. Hâkim-rivayet etti ki, es-Sâfiî Peygamberler hakkinda sû'i zann bi'1-icmâ küfürdür. Peygamber, bu iki sahâbînin gönüllerine bir vesvese gelip de kâfir olmalarindan endîse etti de bunlara nasihat makaammda hakîkati bildirmekte sür'at eyledi demistir (Kastallâ-nî). Hadîsteki bu iki Ensâri'nin isimleri zikredilmem istir. Aynî bunlarin Useyd ibn Hudayr (20) ile Abbâd ibn Bisr (R) olduklarini naklediyor.
Bu hadîsten, i'tikâf edenin ziyaretçi kabul edebilecegi; ziyaretçiyi tesyi' etmesi, onunla konusmasi, Kur'ân ve hadîs okumasi, ilim ve tedris ile mesgul olabilecegi hükümleri

alinmistir.
Ve keza bu hadîsten, Peygamber'in ümmeti hakkindaki yüksek sefkati ve ümmetinden kusur ve ma'siyetlerin defi için ümmetini dâima Irsâd ve ta'lîme ehemmiyet verdigi, Subhânallah lâfzinin taaccüb sirasinda da söylendigi, kadini beraberinde bulunan bir zâta selâm verilmesi câiz oldugu, i'tikâf eden kimsenin kadini tarafindan ziyaret edilmesinin caiz oldugu hükümleri de alinmistir..
[14]
Bâzi nüshalarda bu baslik "Peygamber'in i'tikâfi ve ayin yirminci sabahinda (i'tikâf yerinden) çikisi babi" seklinde gelmistir. Ibn Hacer ile Aynî'nin serhlerindeki metinde de bu ikinci sekildedir. Yânî bu ikinci fikra mâzî fiil olarak degil, masdar hâlinde gelmistir.
[15]
Bu hadîs, Mâlik tarîkinden 3 rakamiyle yakinda geçmisti. Buhârî bu basligi ve hadîsi 3 rakamiyle geçen Mâlik hadîsinde gelen "Nihayet yirmibirinci gece olunca-ki o, sabahinda i'tikâfindan çikmak âdetinde oldugu gecedir-" sözündeki sabahinda lâfzinin bir önceki sabah ma'nâsina oldugunu isbât etmek maksadiyle getirmise benziyor (Ibn Hacer ve Aynî).
[16]
Bu kadin Peygamber'in zevcelerinden Sevde bintu Zem'a, yâhud Ümmü Habîbe Ramle bintu Ebî Sufyân yâhud da Ümmü Seleme'denbiri idi. Askalânî üçüncü ihtimâli tercîh ediyor.
Müstehâza, hayiz müddetinin en uzunu geçtikten sonra yine kani dinmeyen kadina denir. Hayizlinin mescide girmesi caiz degilse de, bundan Istihâzali kadinin i'tikâfi bile -mescidin kirletilmeyeceginden emniyet edildigi takdîrde-câiz oldugu istinbât olunmustur. Hadesi devamli özürlü kimseler hakkindaki hükümler de zâten istihâzali kadinin hükümlerine kiyâs ediliyor.
Bu hadîs, Hayz Kitâbi'nda da aynen bu baslikla geçmisti. Hadîsin basliga delîlligi meydandadir.
[17]
Buhârî Safiyye hadîsini burada iki tarîkten getirmistir, Bu tarîklerin aslinda ikisi de mevsûldür. Hadîsin tamâmi, bu I'tikâf KItâbi'nin 7 rakamli hadîsi olarak da geçmisti. Buradaki ikinci tarîkten gelen bu hadîs, az bir lâfiz farkiyle gelmistir. i "Safiyye'nin odasi, Usâme'nin evinde idi" ifâdesinin ma'nâsi, sonradan Usâme ibn Zeyd'in evi olan evin içinde idi demektir. Çünkü bu hâdisenin oldugu vakit, henüz Usâme'nin müstakil bir evi yoktu.
Hadîsle ilgili diger açiklamalar daha önce verilmisti.
[18]
Hadîsin bâb basligina müsbet cevâbligi ve delîlligi, Peygamber'in o zâti çagirip kendi yaninda görmüs oldugu kadinin hüviyetini bildirmek suretiyle sözlü olarak kendini sû'i zanna ugramaktan müdâfaa etmis olmasindadir.
Hadîs bundan evvel birkaç defa geçmis ve gerekli açiklamalar verilmisti. Buhârî ayni hadîsi burada da iki ayri vecihten getirmistir.
[19]
Yânî sabah vaktinde i'tikâf yerinden çikan kimsenin hükmünü beyân babi. Bu, gündüzleri degil de, sirf gecelerde i'tikâf etmek istendigi zamandir.
[20]
Hadîsin basliga uygunlugu "Yirminci günün sabahi olunca" kavimdedir. Bu Ebû Saîd hadîsini bundan evvel geçtigi gibi, burada da üç vecihten getirmistir.
[21]
Hadîsin bâb basligina delîlligi "Sevvalden son on gün içinde i'tikâf etti" sözün-dedir. Bu hadîs kadinlarin i'tikâfi bâbi"nda da geçmisti
[22]
Basliga uygunlugu "Adadigini yerine getir" emrindedir. Peygamber, Umer'e adadigini îfâ etmesini emrettigi için, Umer bir gece i'tikâf etmistir. Peygamber ona oruç tutmasini emretmemIstir. Bu hadîs I'tikâf için (gündüzleyin) oruç tutmanin sart olmadigina delîl olmustur. Bu hadîsle ilgili açiklama "Geceleyin i'tikâf bâbi"nda geçmisti.
[23]
Bâb basligina cevâbligi "Adagini yerine getir" sözündedir. Umer Câhiliyet'te bunu adamis, sonra müslümân olmus; Islâminda bunu Peygamber'e söylediginde bu emri almistir. Bu emir üzerine Umer bir gün i'tikâf edip adagini îfâ etmistir.
Bu hadîs, konulan basliklara göre birkaç defa zikredilmistir.
[24]
Buhârî bu baslikla her ne kadar son on günde i'tikâf daha faziletli ise de, i'tikâ-fin son on güne mahsûs olmayacagina isaret etmis gibidir.
[25]
Basliga delîlligi "Yirmi gün i'tikâf etti" sözündedir. Çünkü bu yirminin içinde ramazândan ortadaki on gün de vardir.
Peygamber'in vefat ettigi yilda yirmi gün i'tikâf etmesi su sebeblerle îzâh
edilmistir:
Peygamber bu sene Içinde ölecegini bilmekte idi. Hayir ve ibâdeti bir kat daha artirip ehemmiyet vererek ecelin yaklasmasi zamaninda ümmete Allah'a hayirla kavusmalari hususunda örnek olmak istemistir.
Cibril her ramazânda, her gece Peygamber'e gelir, Peygamber de Kur'ân'i Cibril'e arz ederdi. Vefat edecegi senenin ramazâninda ise iki kerre arzetti. Iste Peygamber bunun gibi i'tikâfini da katladi.
Eslerinin i'tikâfa tesebbüs etmeleri üzerine biraktigi i'tikâfi -her ne kadar bedelinde sevvalde i'tikâf etmisse de- kaza etmistir.
Yâhud bir ramazânda seferde idi de onun i'tikâfmi da ilâve ederek son ramazânda yirmi gün i'tikâf etmistir.. (Fethu'l-Bârt, Vmdetu'l-Kaarî; özetle).
[26]
Hadîsin basliga delîl için uygunlugu, Peygamber'in i'tikâf etmeyi zikredip sonra kadinlarinin çadirlarindan dolayi kendisine i'tIkâftan vazgeçmenin hayirli oldugu fikri zahir olunca karârindan dönmesi ve i'tikâf etmemesi bakimindandir.
Dînî veya dünyevî mesru bîr maslahat üzerine, efdâl olan bir seyi terket-menin cevazi bu hadîsle sabit olmaktadir.
[27]
Hadîsin bâb basligina delîlligi meydandadir. Bu hadîs simdiye kadar birkaç kerre geçmis ve ilgili açiklamalar oralarda verilmisti. Su kadarim tekrar belirtelim:
Mü'minlerin annelerinin herbirine mahsûs olan odalarin kapilan mescide açilirdi. Buradaki ta'rîfe göre Peygamber Âise'nin hücresine yânî odasina bitisik bir i'tikâf yerinde i'tikâf etmekte imis